

Womhaj Bóh!

Ciziko 13.
25. junija.

Lětnik 1.
1891.

Szerbiske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Szmolerskej knihiczišczerńi w Budyschinje a štu tam dostacź sa štwórtlětnu pschedplatu 40 np.

5. njedzela po šwj. Trojizy.

Lukascha 5, 4: „Wjes so na hlubinu a pschestrěcze šwoje šycze k łojenju!“

To běšce dźiwna pschitafnja, cźłowštemu rosumej zyle napšhecziwna. Zylcizku nóz běšce Pětr so prózował a niczo naložik. W nozy wschał so ryby najlěpje łoja. Steja blisko pschi brjošy a dzeja prawje honjene lohko do njewidženych šyczow. Ale na běšym dnju, pschi šhadzazym flónzu a wysche teho hšhcze na hlubinie, hdžej hewak žanych rybow njeje, te runje wurjedzene šycze wupšhestrěcź, to tola je njewuflšchana wěz! A šhto je tón, kiž tajku dźiwnu žadanku wupraji? Šchiman a jeho towaršchojo štu mužojo, kiž štu wot małosce šem tutón jěsor wobjěšdžowali, kiž so na rybkojenje wusteja, a tutón Jezuš Nazarenški je hakle wóndano do Kapernauma pschicžahnył, je i jeneho měšta šrijedža kraja do měšta pschi jěsorje pschishoł. Šhto wón wo tym rosumi? Ale Pětr so njespicžuje. Wože šłowo, kotrež bě prjedy tak krašnje i Jezušoweho rta flšhchał, bě jeho ponizneho a pošlušneho cžiniko, Jezušoweho šłowa a flubjenja dla wón so wopravdže na hlubinu wješe a šycze wupšhestrěwšchi se šwojimi towaršchemi telko rybow naloži, so so šycze torhašche a napjelnjenej łóžzi so skoro podnurješchtej.

„Wjes so na hlubinu“, to šłowo tež nam płaczi w kóždžicžkim pomólanju. Někotre cźłowške žiwjenje je Pětrowemu nóznemu dželu podomne. Wono so prózuje a cžwiluje, šebi žaneho pokoja njepopšheje wo dnjo ani w nozy, pucžuje a wifuje šwjatk a pjatk. Ale flónzo wješela a měra tola nješwěczi do wutrobny, nješwěczi do doma. Še nóz a wostanje nóz. Pschecželo, hdžy so tebi tak šendže, njewobškorž šebje, ty štu na wopak šapocžak. Ty so i zyla njedyrbišch tak wjele staracž a napnacž. Dyrbišch rano špěwacž a w nozy wotpocžowacž, dyrbišch dželawy džen dželacž, ale njedzelu šwjecžicž a Wože šłowo flšhchecž: to dawa měr a wješele. Šedyn krawž štoržesche, so i jeho warbu do přědka nješdže a wschał by tež njedzelu a šwjatny džen dželak. Šznadž runje teho dla nješdže, menješche šchescžijanski pschecžel. Duž šapocža mišchtr njedzelu šwjatny džeržecž a wot teho cžafa šem dželšche lěpje. Wože šłowo

a dowěrjenje na Jezuša cžini pokornych, pošlušnych, rosumnych a dželawych ludži a cži dostawaju wschědnje i wyškofscze nowu móž a nowe žohnowanje.

Teho dla, wy mužojo, kiž wy dželacze a nimacze žaneho žohnowanja, wy žony, kiž w šwojich domach žaneho měra nje-namafacze, wy staršchi, kiž na šwojich dželcžoch žaneho wješela nimacze: šapomicze tola juntrócž tu staru bještrošchtu cžemnosč a šapocžcze nowe dželó w flóncžnej jašnosčzi Jěsom Šhrysta! Wjesčcze so na hlubinu a pschestrěcze šwoje šycze k łojenju! Wjesčcze so na hlubinu wěry, wostajcze raš wschě tyšc-nosčcze a starosčcze, wscho štyšcženje wo pjenješy a kubło, wo dželczi a cželedž a cžišcžcze so temu šwěrnemu Bohu do wóžnych rukow! Wjesčcze so na hlubinu modlitwy: se wscheje nusy a šrudoby, se wscheje niškofscze a hrěšnosčcze teje šemje pošběhčcze so na šchidkach proščenja a dobroproščenja do šwětka psched Božim woblicžom. A hdžy šcže tak na tutyh wěcžnych wyškofscžach wasche šłabe ruki a wutrobny pošhlyli, dha šapocžcze i nowa w Jezušowym mjenje. Brajcze: Anježe, na twoje šłowo cžzu jo špytacž. Niž „dželaj“ šam, ale „špěwaj a dželaj“!

Modl so a dži po Wožej šchcžezžy,
Cžin šwěru, šchtož ty cžinicž mašch,
Dha budže šbože w twojej šhěžžy,
Ty Wožej' hnady wužiwasch.
Šchtož Bohu wschón so dowěri,
Teho Bóh nihdy njepušcžczi!

Wadujcze a modleje so!

Wěrna historija, powjedak Wilhelm Immanuel.
(Poštracžowanje.)

10. Ja wostanu w domje teho Šujesa wěcžnje.

Běšche wjecžornu hodžinu, hdžy so wobaj takle mješ šobu rošrěcžowaschtaš. Šstónzo so runje šhowasche. Wono poštocžesche se šwojim pošlednim purpurškim šwětłom hory a wobrubješche šwěcžatu šhromu wokolo wjecžornych mrocželow. Ale niž jeno na

horn a mróczyła pohlada hišcže juntrócž se swojim pschekraŋnje-
njom, ale wone je runja lubošczy Bozej, kotraž so tež na najmjeń-
šcheho a najnižšcheho dopomni a tež tam swoje hnadne śwětło
ščzele, hdžež je bjes njeje hluboka czma. — Tak padachu skónczne
pruhi tež do jastwoweje hojérnje a rosjaŋnicku czmowu istwu, jako
chzyle tam podowacz njebieski postrow i wéczneje domisny, hdžež
žaneje srudoby wjazny njebudže, ani wołanja ani bolosče.

Direktar džesche sažo k Hany-Rózi, hdžž bē k ŋebi pschischa:
„Moje lube džeczo, wostaj ludži a wobrocž so jeniczžy k temu
Anjezej, pola kotrehož je wjele wodawanja! Teho prosch wo hnadu,
k temu so wołaj wo wodacže wschittlich swojich hrěchom!“ — Duž
so Hana-Róža se swojeho stoła sbēže a psched njeho stupiwšči
džesche i wyšokim hłošom a i Božim měrom na woblicžu: „D
knješ direktarjo, k temu bym so wo dnjo a w nožy wołala a ja
wēm, wón je mi wodał! Haj, sawérnje a sawěsče: Wón je mi
wodał.“

Pscheczelniwje direktar jeje dwē ŋuchej rucžy do swojeju rukow
wsa a jej khwilku w nimaj džeržesche. Tón hamón wokomik wje-
czorne skónzo swoje poslednje stote pruhi dó istwy póšła, a te
so kaž swjata jasnosť wokolo Hany-Róžineje hlowy lehnychu, so
stejesche w śwětłe pschekraŋjenja, kajž ju direktar prjedy ženje
widžal njebē. Wón so woprascha: „Moje džeczo, wěsch to žyle
wěsče, so je so tebi wodał?“ Duž Hana-Róža swojej wulkej
rjanej woczki posbēže a pohlada runu měru do purpuršeho stota
džiwne majestetisheho wječorneho skónza a wołasche kaž w sbōž-
nym jahorjenju:

„Schto dha mi nětko wadži
Tych hrěchom hromada?
Wschak je mje Bóh wsak k hnadži;
Mój doh psches Khrystuša
Je saplacženy i jeho krmju,
So ja dale njetrejam so bojecž psched helu.“

(97, 3.)

Se spodžiwanejom direktar na nju hladasche. Wona khwilku
sasta, potom pak czicho dale džesche:

Je runje mje śwět sjebał,
Mi schłódnju jamu hrjebał
Wsches skóncže wschelake,
Chžu měru k Bohu stajicž
A i wutrobu tak prajicž:
Mi so wschē hrěchi wodate.

Tón hrěch mje njewobšchodži,
Ta hnada so mi hodži
Wsches Khrystušowu krej;
Mi skutki njepomhaju,
Ja Khrysta i měru snaju,
Wschak pschi nim moja sbōžnosť stej’.

Ja bym tu wjele bldžila
A i hrěchami cže srudžila,
Ssym džowka njewušchna;
Ach so bych i hnadu sbōžna
Dla twojej’ Bozej’ rady
A niž dla mojej sašlužby.

Pschekraŋjena wona k njeju pohlada. Zeje hłoš bē wu-
klincžal kaž skłaby dnch. S njebieskim sbōžnym měrnym sačuczžom
pohlada na mały wobras, kotryž nad jeje kožom wišasche, a džesche
czicho, njewurjeknicže nutrnje a sbōžnje:

„Ja krej a prawdosčž Khrystuša
Je moja drašta pschistojna;
S tej psched Bohom ja wobstacž chžu
Hdžž do njeješ ja pocžahnu.“

Běšche, jako bychu tuteho kherluschowe synki jej nowu mōž
ipoczžike. Zeje žyle waschnje bē lubošny wobras měra Božeho,
kiž je wyschšči hacž wschittón człowški rošom, sjawne pschedstajenje
krafneho: „Kschescžanow snutskowna wěra so swěcži“. Na njej
bē widžecž: „Tež ničto, hacž woni, tu krafnosť njeshoni, kiž je
jim jich njebieski kral Jesuš lubil a psches wěru na wéczne jim je
so skłubil.“ Wješola posbēže swōj hłoš a wołasche nutrnje a
mōžnje, kaž wot njewidomnych mozow czěrjena: „Haj, haj, hamjen,
hamjen! wón je mi wodał. Tak wěrnó, hacž hišcže jeho skónzo
na njeju swěcži, tak wěrnó bym ja hrěschniza wodacže dostala;
tón Anješ je mōj pastyr! — Ty by mōj, a ja bym twoja, a

ničto naju dželicž niemōže! O Jesu — o Jesu — wodacže —
halleluja — jehnjo Bože — o Jesu — —“ Potom padže a
sbōžna wotšal cžehnjēsche k temu, kiž je k njej rjekł: „Budž stroschna,
moje džeczo, twoje hrěchi so tebi wodate“; k temu, w kotrehož
domje nětko wostanje hacž do wécžnosče.

Sastroženy a tola hluboko sbōžnje pohnuty stejesche direktar
psched wuknjenej, na kotruž rašsche serja se swojimi purpurškimi
pruhami padachu. Wona bē nětko swobodna psches wjetšcheho
krala hnadu a wumōžena k krafnej swobodže Božich džecži. Wjele
šylow so wo nju wuplaka. Tež najhrubšči skóstinžy, kotrychž
ničto hišcže pšatocz widžal njebē, pšatachu, wo jeje sbōžnej
šmjercži šhoniwšči. Duchowny džeržesche jej czelne předomanje
wo skłowje: „Pola njeho je wjele wodawanja“. (Jes. 55, 7.)
Mały kschizil na jeje rowje ma napšimo: „Tón Anješ je mōj
pastyr“. (Ps. 23, 1.)

A nětko, luby pscheczelo, do kotrehož domu so tele kopjenta
kšapaju, chzyl cže czicho sa ruku wsacž a tebi jeniczke skłowčžo do
wutroby schepnecž: „Braj, mašch hrěchom wodawanje? Snajesch
teho, kiž je cži jo sašlužil? Wěsch, sa kajku pšacžišnu by wu-
kupjeny? Chzesch sbōžny byčž? Šōj so mnu pod jeho kschizil!
Tam chzemy swojej kolenje šhibnecž: Anježe, šmil so! o Anježe,
wsmi naš k ŋebi! o Anježe, budž ty našch pastyr a daj nam
twojim wozkam a jehnjatkam byčž! Twojeho czěrpijenja a wu-
mrjecža dla dowjedž naš do domu! Wěsch, nam so po domisnje
styschče. O daj nam do domu pschincž! Ach luby Sbōžniko,
czin kónž a wsmi naš i kēdženja! Sběhamy hlomu a ruzy ja
wumōžnikom, wschak sbōžnje wēmny: Ty by doščž sa naš czinil, a
mōžemy w šmjercži stroschnje prajicž: Mašche džeko je dokonjane,
nětk so šabat pocžina: to jehnjo je wscho dokonjalo, wscho je ja
naš scžinjene. Sa tobu kšodžimny — o pošylu naš k temu!
Nješ so nam wjedže, kaž chže, jeno so Tebje mamny, jeno so pola
Tebje bym! O Anježe, pomhaj, wucž naš so krucže Tebje džer-
žecž a wschittón cžaš so k Tebi wołacž:

O jehnjo Bože swjate,
Ma kschizju šarešane,
K tej šmjercži ja naš date,
Naš šhoja twoje rany;
Wschón hrěch by wot naš wsako,
To žiwjenje nam dačo,
Šsmil so nad nami, o Jesu.

Anježe, daj, kaž by skłubil, so my chzemy, a to, so czinimny
po twojim dobrym spodobanju. (Psil. 2, 13.) Ty by nam
šwěrnny, czin naš tebi šwěrnnych! Mój Božo, proschu cže psches
Khrysta krej, czin, so w šmjercži so mnu derje stej’. Haj, Anježe,
jeno šwěrnny, jeno šwěrnny! ach Anježe, jeno sbōžny, jeno sbōžny!
Hamjen.“

A wobšamknjenju wopomni hišcže, luby czitarjo: 1. Dyrbišch
pak so pschewinycž, pak so škashecž. 2. Njehladaj na dobytčny
pijenješ, ale na teho Anjesa. Czert dama šlēborniki, ale kónž je
šadwelowanje. 3. Schtōž na swoju wutrobu prawje kēdžbuje,
šwěru pscheczimwo njej so bēdži a ju wobarnuje, je tši najwjetšche
skutki dokonjał, byrnjež je człowškej woczki njewidžakej. 4. Prosch
wšchēdnje wo šchěroku wutrobu a wo wulke šwědomje. 5. Nje-
škamaj ŋebi pschējara hlomu, škamaj wolu, to je lepje. 6. Schtōž
wěri, tón je wulki a bohaty; wón ma Boha a njebieske kraleštwó;
schtōž wěri, tón je mały a kšudny, wón woła jeno: „O Anježe,
šmil so“. 7. Braj wšchēdnje k swojemu Anjezej: „Wóh luby
Anješ chzyl mi pod skłódkim a hórkim najrjejšche daricž: daj mi
žiwemu sbōžnje wumrjecž, daj mi mrějazemu sbōžnje živy byčž.“

Šsmjercž je hrěchom mšda, ale dar Boži je wécžne ži-
wienie w Khrystušu Jesušu, našim Anjesu. (Rom. 6, 23.)

Hišcže ras i najpošnischeje wutroby a i tym wutrajnje, hacž
wutroba a woczki so nješkamaja: „Mój Božo, proschu cže psches
Khrysta krej, so w šmjercži so mnu derje stej’! Hamjen.“

S dželaczerjoweho katechizma.

Wot duchowneho Naumana spišaneho.

Runosčž a swobodnosť.

Runosčž! přecž je wschej wschelatósčžu! Přecž i bohatsčtwom,
přecž i kšudobu! Přecž i mozu, přecž i njemozu! Runosčž! Runosčž!
To so synki, kotrež w našim cžašu šaklincža, so so wēr-
nosče, ale i dobow tež njewěrnosče. So je runosčž nušna, je
jafne. W czim pak dyrbi wěrnosčž byčž, wo to so prascha.

Runi su cłowjekojo, dofelz su jeneho Boha stworjenja a džeczi. Runi smy, dofelz mamy wschitzu czelo a duschu, głowu a nohy, woczy a wuschi. Runi smy, pschetoż chzemy wschitzu wjebeli a sbożowni bycz; runi smy też teho dla, dofelz mamy wschitzu swoje horjo a srudobu.

Njeruni a wschelazy cłowjekoje su, niz jenoż we wulkosczi a hylnosczzi. Njerune je też wobdarjenje, wera, rēcž, hwojba. Kaž su shtomy w holi wschelake, tak też cłowjekojo. Shtož by je runje sczinicz chyzł, by byl kaž pjany tyšcher, kiž tak doľho na dubje hěbluje, doniž so swonkownje brěhy njeruna. Dub pak tola dub a brěša brěša wostanje. Muž wostanje muž, a žona žona, Nēmž Nēmž, Franzowša Franzowša, mudry mudry a hlupy hlupy.

Hdyž so po tajkim wot sozjaldemokratow wo runosczi rēczi, dha so to ani poczahowacz njemóže na tu runoscž, kotruž hižo wot spoczatka hweťa mamy, dha to rěiacž njemóže, so chzemy to rune czinicž, shtož hacž do kónza hweťa njerune wostanje — ale móže so jenož jednacž wo nětotre runoscže, kotrež hišće njejsu, kotrež pak su móžne.

Kotre to su? To je runoscž psched hūdništwom, runoscž pschi sjawnych wólbach a runoscž we wobšedženštwje.

Runje psched hūdništwom su wschitzu w našim kraju. My nimamy wošebnych sakonjow sa wyšolich a sa niskich. Psched hūdnikom njeje ryczerkubler wjozy hacž roboczjan. Kaž dyrbyja so wschitzu cłowjekojo junu psched tón samy hūdniški stot Woži stupicz, tak też hižo tudy wschitzu hrěšchnižy psched tym samym hūdniškim stołom steja. A shtož hēbi tu wěž prawje rospomni, tón dyrbi też wuśnacž, so su naši hūdnižy nascheje czescže hōdni, so woni njeprawje nješudža. Wjele dželaczerjow wschaf praji, so su hūdnižy njeprawi. Halle psched krotkim dželaczer praji, jako so napominašče hwoju pravu wěž psched hūdništwom pschijesč: „Našch jedyn tola ženje prawo njedostanje.“ Tuta myšl hšuboko w ludu hēdži. S wotkal wona pschidže? Myšlu hēbi: hūdnižy wina njejsu, ale s džela njewedomoscž wjele wschēdných ludži w prawišniškich wěžach, kotrež dla druhdy hwoje dobre prawo pschewjesč njemóža, s džela pak też to, so najlěpšchi hūdnik sadžewacz njemóže, so wulke njeprawo nješostane (nještrafowane) wostanje, dofelz w sakonju nicžo wo tym nješteji. Szo praji: Maľnych paduchow wobwěščeja a wulkich pak pusččeja. To prajenje Bohu žel hōrku wěrnoscž we hēbi nohy. Hdyž hšudy dželaczer we wulkej hymje do hole dže a sa hwoje symumrējaze džecžatka sa 6 hšebornow drjewa wosmje, so wón — po nētčiškich sakonjach s žylym prawom — s jastwom kšosta. Hdyž pak fabrikanta, kaž so to husto stawa, sa dželo na žyly tydžen wjazy hacž 3 abo 4 hriwny (markow) njepłaczi, dyrbi kōždy prajicž: „To je 10 krotč hōrje!“ — ale pschi wschēj dobrej woli hūdnik na tym najmjensche pschemēnicž njemóže. Dželaczer widži tak bohaczi židža pjenjesh na pjenjesh kopja, wón njewē, fak to czinja, ale jemu so džije, so to wscho po prawym pucžu njeńdže. Wón so prascha: „czeho dla tu hūdništwom nicžo njecžini? S hūdništwom by to cziniko, ale czi knježa židža so derje hladaju, so swonkownje pschecžimo sakonjei nicžo njecžinja. My pak so Bohu džakujemy, so s najmjenscha ta sašada twjerdže steji: „Psched hūdništwom su wschitzu runi. Teho so twjerdže džeržmy!“

Te druhe je runoscž pschi sjawnych wólbach, so móže kōždy doroscženy krajan, hdyž hwoje dawki dawa abo duchownje kšorny njeje abo psches hūdniške wušudjenje hwoje prawa sšubit njeje, so na wólbach wobdželicž. W nēmškim wólbnyh sakonju rēka: „Wolicž sa hšēžorstwom hšejm (reichsttag) móže kōždy w nēmškim kraju, kiž je starobu wot 25 lēt dozpič, w tym štacže nēmškeho hšēžorstwa, w kotrymž bydli.“

To je to hšwobodne prawo, so na dnju wólbny hšōš dželaczerja runje tak wjele płaczi, kaž hšōš wulkeho muža. W h wěscže, fak to wscho so hiba pschi tajkich wólbach. Wote wschēch štronow so džela, je kaž by tužnota w powěšje ležala. To praschenje: fak budže? wschitkich w njemērje džerži. Pschecželjo a snaczi so teho dla wadža a pscherēcžuja. To wschaf ma wschitko hwoje dobre. Pschetož to hibanje pokasuje, so ludowy duch džela. Mi njepšchapanje, žadacz, so dyrbyja so wólbny sprōžne bjes sahorjenja minyč. Ale to dyrbi so žadacz, so hēbi kōždy woler też hšwēru rospomni, shtož cžini. Nētotji so psches nētotre rjane hšowa sašlepicz dadža. Wjele jich s žyła njewē, kajki muž je tón wot nich wušwoleny. Shtož wulke wólbne prawo wužiwa, dyrbi je też s rosumom nałožowacz, pschetož to prawo je wulka czescž. A pomyšlecže hēbi, wy dželaczerjo, shtož je wam to prawo dač? Žadyn sozjaldemokratiski sčecžuwar. Sčže wy hēbi je hšnano dobyli? Se hšnano

s krowju dobyte? Na žane waschnje, jako dar sčže jo dostali, Bizmark je wam k njemu dopomhac.

Sa krajny hšejm (Landtag) wschaf su hišće druhe wólbne sakonje, ale njeje nusne, teho dla so rošhoricž, dofelz wschaf je krajny hšejm wjele mozy a waznosče po sašōženju hšēžorstwa sšubit. Najwjazy dželaczerjow też wot wólbny na krajny hšejm wusamknjennyh njeje. Waznišče hacž to praschenje, je wot dželaczerjow husto wuprajena myšl: so drje wólbna hšwobodnosč na papjerje steji, ale woprawdže njewobsteji. Czeho dla to? Szo praji: „Dželaczer dyrbi pod tym czēpicž, hdyž tak nješlošuje, kaž jeho knjesojo chzedža.“ Njech drje je, so tu a tam tak je, ale we wulkim a žylym tak steji: Knjesej je druhdy wutrobnje žel, so so jeho dželaczerjo husto runje wot najdžiwisčich a najnjerosumnisčich wōžerjow naschecžuwacz dadža, jim je teho žel, wjazy pak niz. Sozjaldemokrat Bebel praji w pišmje „našch wottknjenny kōž“:

„Sšwobodnosč pschi wólbje njemóže žana runa bycz, kaž doľho je njerunosč we wobšedženštwje, pschetož bohaczišchi budže stajnje na hšudšcheho czisčczecž. Se-li wón hišće wotwišny, je-li dželaczer hšwojemu knjesej pōdatny — potom je jasne, so ma knjes mōž w rukomaj, też pschi wólbje dželaczerjej prawo podczisčczecž, je, kaž so jemu spōdoba, sšozicž.“

To wschaf je kšrobke prajenje, ale — my so teho wuśnacža smihyč njemóžemy — wēšta wěrnoscž w nim leži. Runoscž w prawje (psched hūdništwom) a runoscž pschi wólbje budžetej tak doľho poľojcžnosč, kaž njerunosč we wobšedženštwje na nētčišche waschnje dale wobsteji. Bebel sašo hubu kusť poľnu wosmje prajizy:

„Stat, w kotrymž jenož runoscž pschi wólbje wobsteji, waznosče sa dželaczerja nima. Shtož jeho hnuje runoscž pschi wólbje hēbi dohycž, je wuhlad, s jejnej pomozu też runoscž we wobšedženštwje dozpicž.“

My chzemy pschecžimo temu prajicž: Runoscž pschi wolenju je hižo žama na hēbi drohe kublo. Wona pak móže a dyrbi so k sawjedženju wjetscheje runoscže w wobšedženštwje nałožecž.

Runoscž w wobšedženštwje w našim cžasju psches mēru pobrachuje. Žyle runi we wobšedženštwje cłowjekojo ženje byli njejsu, to woni też ženje njebudža, dofelz su wschelazy po darach a mozach. Ale su tola cžasny byle, hdyž wschelakoscž samōženja tak nastrožaza njebē kaž nētko. Hišće psched 100 lētami bohastwo a hšudoba tak rōšno njeležesčtej kaž w našim cžasju. Tu so pschecžinja, tam je wulka nusa. Fabrikanta s rjanymaj konjomaj jēdži, jeho dželaczer dyrbi w roštorhanych sškōrnjach kšodžicž. Tak doľho hacž hēbi bohaczi židža wulke pjenjesh nadobhwaja, wot kotrychž mōžle žyly ludy so žiwicž, hšudy nan pak a macž Boha prošytaj, so by jimaj staroscž sa hēbje a tych hšwojich polōžik; kaž doľho so w jenej nozy tawšynty pschi hracžu pschēbraja abo so kurwam cžišnu, hšuda schwalcža pak dyrbi sa 8 nomych pjenježkow na hodžinu je sprōžnymaj woczomaj hacž do nozy 2 dželacz — tak doľho też njebudže žadanje po runosczi we wobšedženštwje wotmjelknyč. Czže nētčo Lazarusej psched durjemi bohateha muža wobaracz, so wón spōsnaje, fak ma so tamny wschēdnje derje w krašnym wjebelu.

Duž wschaf dyrbinu to žadanje po wjetschej runosczi hšwētných kubkow pschipsnacž. Wēmny wschaf, so móže duscha też bjes njeje sbožna bycz, wēmny też, so ju ženje žyle dozpicž njemóžemy — ale tak kaž nētko je wostacz njemóže. Wjetscha runoscž dyrbi bycz. Czžekto to je, k temu hšušcha sšromadne dželo wschitkich štamow (shtantow) — k temu hšušcha — hšwērnoscž, luboscž, do-wērjenje bjes cłowjekami.

A temu hšowu „runoscž“ je so stajiko „hšwobodnosč“ (frejota). Sšowu „hšwobodnosč“ kšinczi kaž lubošny šynk swonow, kaž spēwanje jandželow, „hšwobodnosč“ wutrobu sašori, „hšwobodnosč“ je młodženzowa najrjenscha myšl. „Sšmy hšwobodni!“ to poľnosč sboža wobsankuje. „Chzemy hšwobodni bycz“ to je wottknjenny kōž, pola hšawnyh hōdny.

Hdyž hōlž nēšto wo hšwobodnosczzi sacžuje, hēbi to tak myšli: „Hdyž hšym hšwobodny, móžu so wopicž, do pol dnja spacž, na wschēch rejwanškich kubjach woľo cžahacz, žyle kaž chzu a ničto mi roškasowacz nima.“ Tajka hšwobodnosč je jenož wumyšlena, pschetož cžim wjazy tajki pachol tajkeje hšwobodnosče dostanje, cžim hšubje wón do wotrocžstwa hšwojich žadosčow šapadnje.

Hdyž pak muž wo „hšwobodnosczzi“ rēczi, ma wón waznišče wězy na myšlach. My mamy n. psch:

Sšwobodnosč powołanja, t. r. kōžde móže w žiwjenju to bycz shtož chže, hdyž ma k temu nušnyh pjenjes a nušnyh darow. Kōždy móže hēbi powołanje wušwolicž kajtež chže, njech je jeho

nan dželaczet' abo mulki knjes. Gusto wšchaf najwobdarjenišchim džeczom ta swobodnosć ničžo njepomha, dokelž je nan khudy muž, dokelž je hišcže njerunosć we wobšedženštwje pschewulka.

My mamy swobodnosć wěry. W našchim czašu so žane schčžepomžy njepala sa tať mjenowaných kezarijom. Róždy móže w swojej wěrye žiwu być. To je swobodnosć, kotruž ma tež najkhudšchi a najmjenišchi. Tuta swobodnosć pak je tež khutna a czežke žadanje na našhe swědomje staji.

My mamy swobodnosć, so móže kóždy czašnyć, hdžez chže; kóždy móže tam swoje swoje pytać, hdže so nadžija jo namakać.

Schto dha nětk hišcže do swobodnosće chžecže? Wy rěčicže wo sozjalnej (towaršcnej) swobodnosći (kóždy ma tu kam swobodnosć) — ale šebi myšlu, i tym so wo nowe prawo njejedna, ale to je to šame, schtož je so prjedy runosć w wobšedženštwje mjenowało. Ma-li dželaczet wjazy dokhodow, wjazy wobšedženštwja — njeje-li wjazy tať wotwišny wot druhich ludži — potom je tež bóle swój knjes Schto njechať jemu to popšecž? Swobodnosć a runosć! Haj, swobodnosć a runosć, niz swobodnosć bjes runosće, niz runosć bjes swobodnosće. Hdžy móže kóždy cžinicž, schtož chže, i runosću hubjenje steji, tam šynny šlabemu wšcho i ruki torha. Čžim wjetšcha swobodnosć, čžim wjetšcha njerunosć. Ale tež čžim wjetšcha runosć, čžim mjenišcha swobodnosć. To móžesh na wojakach widžecž. Tam je wšcho to šame hacž na knesl a rjemješch. Tam to šame jědža, tón šamy cžaš spja, tam ma powšchitkownje jedyn tať wjele kaž drubi. Hdže je tam swobodnosć parščonny? Tať někať by tež w ludowym stacže było, kotruž so jako wumóženje luda wušběhuje. Tam dyrbi so wšcho rune scžinicž. Ale i tajkej wojerškej runosću so nušnje swobodnosć parščonny šubi. Sozjaldemokratija praji: „Swobodnosć a runosć!“ Wona myšli: Runosć bjes swobodnosće parščonny. My pak chžemy jako dobre žadanje wuprajicž: „Tať wjele runosće, so swobodnosć kóždeho šameho wostanje, tať wjele swobodnosće, so runosć so nješhubi! Swobodnosć a runosć!“

Wospjetujmy i krotka, schtož je so wo tym prajilo:

Praschenje: Ma cžo so myšli, hdžy so runosć žada?

Wotmolwenje: Žada so runosć cžłowjekow w někotrych wězach, w kotrychž je móžna, ale tu hišcže njeje.

W.: Ššmy hižo tajke runosće dozpili?

W.: Haj, mamy runosć psched šudništwom a pschi šjawnej wólbje.

W.: Kotra runosć móže so hišcže žadacž?

W.: Runosć wobšedženštwja.

W.: Je ta dospołnje móžna?

W.: Ně, ale wona móže so wjetšcha scžinicž, hacž džensnišchi dženi je.

W.: Čžeho dla je dospołna runosć wobšedženštwja njemóžna?

W.: Dokelž by pschi powšchitkownej runosći swobodnosć pschestała.

W.: Kotre swobodnosće hižo mamy?

W.: Swobodnosć powołanja, wěry, pschecžehnjena.

W.: Kotre šebi hišcže žadamy?

W.: Sozjalnu swobodnosć.

W.: Schto je „sozjalna swobodnosć“?

W.: To je tajka njewotwišnosć, sa kotruž nam došahaza mēra wobšedženštwja rukuje.

W.: Móžemy dospołnu swobodnosć šebi žadacž?

W.: Ně, psches nju njerunosć pschēžo wjetšcha bywa.

W.: Schto šebi po tajkim žadamy?

W.: Swobodnosć a runosć.

Rošhlad w našchim czašu.

Khěžor Wylem so na dlěšche pucžowanje poda. Wón kupu Helgoland, Hollandsku a Žendželsku wopyta a budže tam pschi kralowškim dworje dlěšchi cžaš pschewymacž.

Poslednju šobotu bu pruski krajny šejm i wjetšcej šwjatocžnosću psches khěžora šameho wobsamknjenny. W trónskej rěčži wupraji khěžor wošebje swój džat sa to, so je so šakon dla noweho porjada sa wješne wošady pschijať. Tutón nowy šakon so bórny wosjewi.

Wo žakóštnym želesnicžnym nješbožu, kotrež je so w Šchwajzarškej njedaloko Wöndchensteina šobotu tydženja stało, pišaju: Želesnicžny móst, blisťko Wöndchensteina psches rěku Birsu wjedžazy, je so w tym wokomiku do hlubiny šypnyť, hdžy psches njón cžah jědžesche, kiž so wot dweju lokomotiwom cžehnjēsche a w kotrymž so někotre sta wošobow wjesēsche. Lokomotiwje, dwaj paketowaj wosaj, jedyn póšťki wós a

štyri wosy i pucžowarjami pschepjelnjene so do rěki walichu. Štyri poslednje cžahowe wosy so wot dele padazyh wosow wottoržechu a psched hlubinu stejo wostachu. Čžah bē kopaty pošny i lubžimi wobšadženy, kotšiz chžychu so na špewanski šwjedžen do Wöndchensteina podacž. Móst je i lateho želēsa po planje twarža Ciffela w Parizu dželany, bē 25 metrow dolhi a šwjedžneho stolpa njemēsēsche. W lēcže 1881 so pobocžnaj stolpaj wuporjedžiščtaj, dokelž bēščtaj so wot wulkeje wody podemlěloj; wot teho cžaša je so tež želēsny móst wospjet na jeho džerženje pruhowať a so je želēsny nješbožny podpjerat. Wobšluti so pušnychu, hdžy bē přenja lokomotiva na druhu mostowu položju dojēla. Lokomotiwje a wosy, kotrež šu so i mosta walike, šu delka rěku šahacžile, tať so na tamnym mēsče woda nětko 2 metraj wysche steji. Jedyn wós druheje kłasy pschi rěžnym brjosy šamjecženy leži. Wot mosta ničžo wysche wostało njeje, hacž na kónzomaj dwaj šotelaj. Wēšte je, so je cžeža dweju lokomotiwom móst šatłocžika. Šello cžłowjekow je pschi nješbožu žiwjenje šhubilo, hišcže snate njeje. Hacž dotal šu i wosow na 70 cželow šwucžahali, hišcže ras telko šnadž pak hišcže w nich leži. Licžba šranjennyh je hišcže wjele wjetšcha. Pschi wušhowanju šnjēsbožennyh mējachu so njewopišomnje rošhorjaze podawki. Wnosy i hłozkom šaplachu a wuštróženi mēsto nješboža wopuschcžichu. Pucžowarjo w přenich tšjoch wosach šu nimale wšchitzy morwi. Š wosow, kotrež do wody panychu, móžachu so jenož něotre wošobow wušhowacž, dokelž bēchu i wjetšcha twjerdže pschitkušnjene a so tepichu, prjedy hacž móžēsche so jim pomoz doštacž. Hišcže nětkole přeni wós we wodže leži; w nim je něhdže 20 morwyh. Tež póšťki wós bu rošraženy; šastojnizy w nim šu morwi. Š ludži, kotšiz lokomotiwje šastarachu, je so jedyn tepjer wušhowať, jedyn lokomotiwiny wodžer, teho runja cžahowy wodžer so hišcže namakať nještaj. Tež w nozy ša cželami pytaju. Mnohe wošobow šu dolhe cžašy na wušhowanje cžatač dyrbjale. Jemu žonu hagle póšđželu rano hišcže žiwu pod wosowymi rošpadankami namakachu. Wona bē po tajkim pošdra dnja w šmjertnym štrasche była. Jedyn muž bē niže kolena pschitkušnjenny; so bychu jeho wušwobodžili, dyrbjachu najprjedy přeni wošobowy a paketowy wós rošbicž; džēlo hacž do 9 hodžin dopołdnja trajēsche; hdžy škóncžnje lēčarjo wobsamknychu, pschitkušnjenu nobu wotrēsacž, nješbožowny wumrje. Jedyn wós šcēžeje kłasy, kiž spody rošpadankow leži, je pošny morwyh; šonduťter tehole wosa mēsēsche šam na 70 billetow. Čžēla i wjetšcheho džēla hluboše rany pošajuja. Mēsto nješboža žakóšny šacžišcž cžini. Wosowe rošpadanki na so šmjetane leža, bjes nimi šu cžłowšte cžēla pschitkušnjene, wot žolmžazeje wody tu a tam so torhaze. Džēšacž mješšchinow do nješbožowneho podawka Parišski šwērški a cžežki tworowy cžah psches móst jědžēsčtaj.

Franzowšojo šapocžnu pošnacž, so wot ruskeho pschecželštwja wjele pomozy wocžakowacž njemóža. Duž štorža nětko Parišske nowiny „Figaro“ jara, so Franzowška tať šama steji a so tež na Rušowšku špuschcžecž njemóže. Teho dla porucža, so by so i Němškej wujednała. „Figaro“ chže Němškej Ššafški kraj wostajicž a špokojom być i Lothringškej. Ša to dyrbi Němšta někotre franzowške kolonije doštacž. Tajke namjety hacž dotal drje hišcže žane Parišske nowiny cžinike nješšu, ale Lothringška wostanje našcha.

Šišcēsčžijanske šnamjo. Žato krašne šnamjo šwērneho wušnacža šwojeje ewangeliškej wěry šwēdcži nam se šwojim khěžorškim mandželškim našcha khěžorka Wiktorija Augusta. W dušcnej pschecželnimosćži a po cžichim waschnju pyta wona tež w šwójbje jako mandželška, macž a šospoša wutroby ša šwojeho šnjēša a Šbóžnika došwacž. W poštajenej hodžinje wječor šjewi jej šomorny šlužobnik, so mšodži přynžojo ju i wječornej modlitwje wocžakujaja a potom njech je pschitomny, schtožtuli chže, wona njeda šebi rjane macžerne prawo a macžerne wješēle rubicž, so by so i džēcžimi modliła.

Ewangeliška macži, kotraž tole cžitajš, cžinisch ty tež tať? Albo hanbujēsč so, se šwojimi džēcžimi wječornu modlitwu špewacž? Je dha to něšchto, cžehož šmēšch so hanbowacž?

5. njedžela po šwj. Trojizy.

Njedžela	Lufascha 5, 1—11.	1 Pētra 3, 8—15.
Póndžela	1 Mōššafa 32, 22—31.	Romškich 14, 1—9.
Wutora	= 33, 1—17.	= 14, 10—23.
Šrjeda	= 35, 1—15.	1 Korinthiškich 1, 10—19.
Šchtwórtk	= 37, 1—17.	= 1, 20—31.
Pjatk	= 37, 18—36.	= 2, 1—10.
Šsobota	= 39, 1—23.	Ššalm 43.